

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ГОТЕЛІВ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

THEORETICAL BASIS OF THE CONCEPTUAL HOTELS ACTIVITIES AND THEIR CLASSIFICATION

Шикіна О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу,
Одеський національний економічний університет

Фадєєва Г.І.

студентка,
Одеський національний економічний університет

У статті проаналізовано причини появи концептуальних готелів у світі. Розглянуто досвід різних країн, а також виявлено прецеденти концептуальних готелів. Зроблено спробу упорядкувати та класифікувати концептуальні готелі. Проаналізовано найбільш поширений тип концептуальних готелів – готель підвищеної комфортності. Виявлено основні тенденції, зроблено висновки дослідження.

Ключові слова: готелі, концептуальні готелі, butik-готелі, арт-готелі, дизайн-готелі.

В статье проанализированы причины появления концептуальных гостиниц в мире. Рассмотрен опыт разных стран, а также выявлены прецеденты концептуальных гостиниц. Предпринята попытка упорядочить и классифицировать концептуальные гостиницы. Проанализирован наиболее распространенный тип концептуальных отелей – отель повышенной комфортности. Выявлены основные тенденции, сделаны выводы исследования.

Ключевые слова: гостиницы, концептуальные гостиницы, butik-гостиницы, арт-гостиницы, дизайн-гостиницы.

The article analyzes the reasons for the creation of conceptual hotels in the world. The experience of different countries is considered and precedents of conceptual hotels are revealed. An attempt has been made to organize and classify conceptual hotels. The most widespread type of conceptual hotels – high comfort hotel is analyzed. The main tendencies and conclusions of research are revealed.

Keywords: hotels, conceptual hotels, boutique hotels, art hotels, design hotels.

Постановка проблеми. Аналізуючи сучасний стан індустрії гостинності, можна зауважити, що розвиток готельного господарства відбувається на індустріальній основі і стає окремою галуззю економіки. Готельне господарство залучає значні валютні надходження за рахунок внутрішнього та міжнародного туризму. Сьогодні більшість мандрівників – це представники середнього класу, що знаходяться в постійному пошуку співвідношення ціни і якості, а також прагнуть отримати індивідуальний підхід в обслуговуванні. Як результат, вимоги до готельних послуг зростають рік від року. Таким чином, бізнесменам готельної індустрії слід пильно стежити за настроєм та інтересами потенційних відвідувачів і вчасно реагувати на їх зміни, створювати все нові способи здивувати своїх постояльців.

Через велику кількість конкурентів на ринку кожному готелю слід мати своє власне обличчя, унікальну особливість, що відрізняє його від

інших і робить його унікальним. Саме з цієї причини готельні оператори створюють бренди, які доповнюють специфічними художніми композиціями, ефектним штучним освітленням, декоративними прийомами оздоблення, впроваджують інноваційні додаткові послуги, завдяки чому поширюють ідею концептуального проекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню суб'єктів готельного господарства присвячені роботи таких вчених, як С. Галасюк [4; 7], І. Єгупова, І. Давиденко, Л. Бортник [10], О. Шикіна [4; 6; 7; 9; 14; 15]. Особливе значення приділили зарубіжному досвіду такі автори, як В. Герасименко, С. Галасюк [13], С. Ярьоменко [12]. Дослідженню концептуальних готелів присвячено праці О. Джанджугазової [2], І. Степанова [3], Н. Мартищенко [5] та інших науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність публікацій, присвячених розвитку готельного господарства та його тенденціям, досить мало

уваги було приділено розвитку концептуальних готелів та їх міжнародній класифікації.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою публікації є систематизація досліджень щодо появи нового напрямку готельного господарства – концептуальних готелів, а також спроба авторами класифікації концептуальних готелів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В основі створення концепції індивідуальних готелів лежать творчість та креативний підхід, що пропонує своїм відвідувачам не лише комфортне ліжко та набір обмежених послуг. Світовий досвід поширення концептуальних готелів показує, що цей сегмент є досить прибутковим, а також він навіть створює повноцінну самостійну дестинацію. Але для створення концептуального готелю однієї диверсифікації готельних послуг недостатньо, адже тут потрібна нова стратегія, що пропонує світу новий готельний продукт. Але екзотика не є єдиною умовою появи концептуального готелю, що насамперед пов'язано з розвитком специфічних видів туризму, для яких неможливе використання умов звичайного готелю.

Готельний бізнес все більше повертає творчих людей як чудовий майданчик для реалізації ідей. В індустрію гостинності залучаються величезні кошти, талант кращих архітекторів, дизайнерів, сценаристів для того, щоб зручність і розкіш перестали бути стандартизованими.

Історично вважається, що одними з перших, хто реалізував ідею концептуального готелю, були Ян Шрегер і Стів Рубелл. Вони в середині 80-х років вирішили створити «сучасний, міський, космополітичний» готель з відповідним інтер'єром. Свій план вони привели у виконання,

переробивши в 1984 році придбаний ними нью-йоркський готель «Морганс Готель» ("Morgans Hotel"). Для реалізації своєї ідеї вони запросили французького дизайнера Андре Путмана (Andre Putman), який і вважається творцем першого бутік-готелю (сильні контрасти чорного і білого у вигляді мозаїки, якою були оброблені цілі кімнати) [1].

Ян Шрегер і Стів Рубелл взялися переробляти набутий ними готель, проєктуючи його під певного споживача, орієнтуючись саме на його звички, смак, цінності. Готель призначався для молодих, мобільних, творчо обдарованих людей. Таким чином, вони змінили уявлення про те, яким повинен бути зразковий готель, придумавши таку просту ідею: «сучасний, міський, космополітичний» з відповідним інтер'єром [2].

Основна причина появи концептуальних готелів на туристичному ринку полягає в орієнтації на максимальне задоволення потреб потенційного споживача готельного продукту.

Концептуальний готель – це засіб розміщення з інноваційною складовою цілісного оформлення за певною тематикою, що відрізняє його від «класичного» готелю і надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов'язковим обслуговуванням.

У кожному готелі, що має свою концепцію, до дрібниць продумано як архітектурно-планувальне рішення будівлі, так і дизайн холів, коридорів, ліфтів і кожного номера. Тут колір, освітлення, фактура оздоблювальних матеріалів, предмети меблів і звукове оформлення детально підібрані, гармонійно поєднуються або, навпаки, контрастуючи один з одним, з метою створення придуманого художником образу. Оригінальні ідеї, несподівані творчі прийоми, інноваційні архітектурні та дизайнер-

Таблиця 1

Чинники, що сприяють і перешкоджають розвитку концептуальних готелів [4]

№ з/п	Сприяючі чинники	Перешкоджаючі чинники
	Конкретна тема, що відрізняє готель від інших	Великі матеріальні затрати на початкових етапах відкриття готелю, велика вартість оснащення житлових приміщень
1.	Невелика кількість конкурентів певної концепції	Довгий термін окупності залучених коштів
2.	Висока ймовірність залучення іноземних інвестицій	Високий ризик того, що потенційний гість не підтримає концепцію та віддасть перевагу стандартному готелю
	Збереження культурно-історичної спадщини, реконструкція історичних будівель	Високі тарифи на номери
3.	Залучення представників мистецтва, стилістів, дизайнерів, що надає готельному продукту нового сенсу	Відсутність законодавчої бази та підтримки з боку держави
	Орієнтація на преміям-сегмент споживачів	-
	Швидка адаптація до змін на ринку	-
4.	Персоніфікація обслуговування	-
5.	Здатність впровадження додаткових послуг, що відповідають концепції готелю; диверсифікація готельної послуги	-

ські рішення від відомих майстрів завойовують серця все нових і нових подорожуючих [3].

Створенню та функціонуванню концептуальних готелів сприяла низка чинників, які є набором суттєвих переваг перед стандартизованими засобами розміщення (табл. 1).

Оскільки сучасний мандрівник диктує туристичному ринку свої умови, щоб вижити в умовах жорсткої конкуренції, готелі змушені негайно реагувати на будь-які зміни на ринку послуг.

Багато туристів шукають нові враження, і їм вже не цікаві стандартні умови сучасного готелю. Однотипні послуги, які поширені у великих готельних мережах, починають набридати туристу. Багато представників бізнесу за родом своєї діяльності і так багато часу проводять в класичних готелях, а під час відпочинку вони хочуть отримувати нові враження не тільки від екскурсій, але й від умов проживання, вони знаходяться в пошуку індивідуального підходу в обслуговуванні [5].

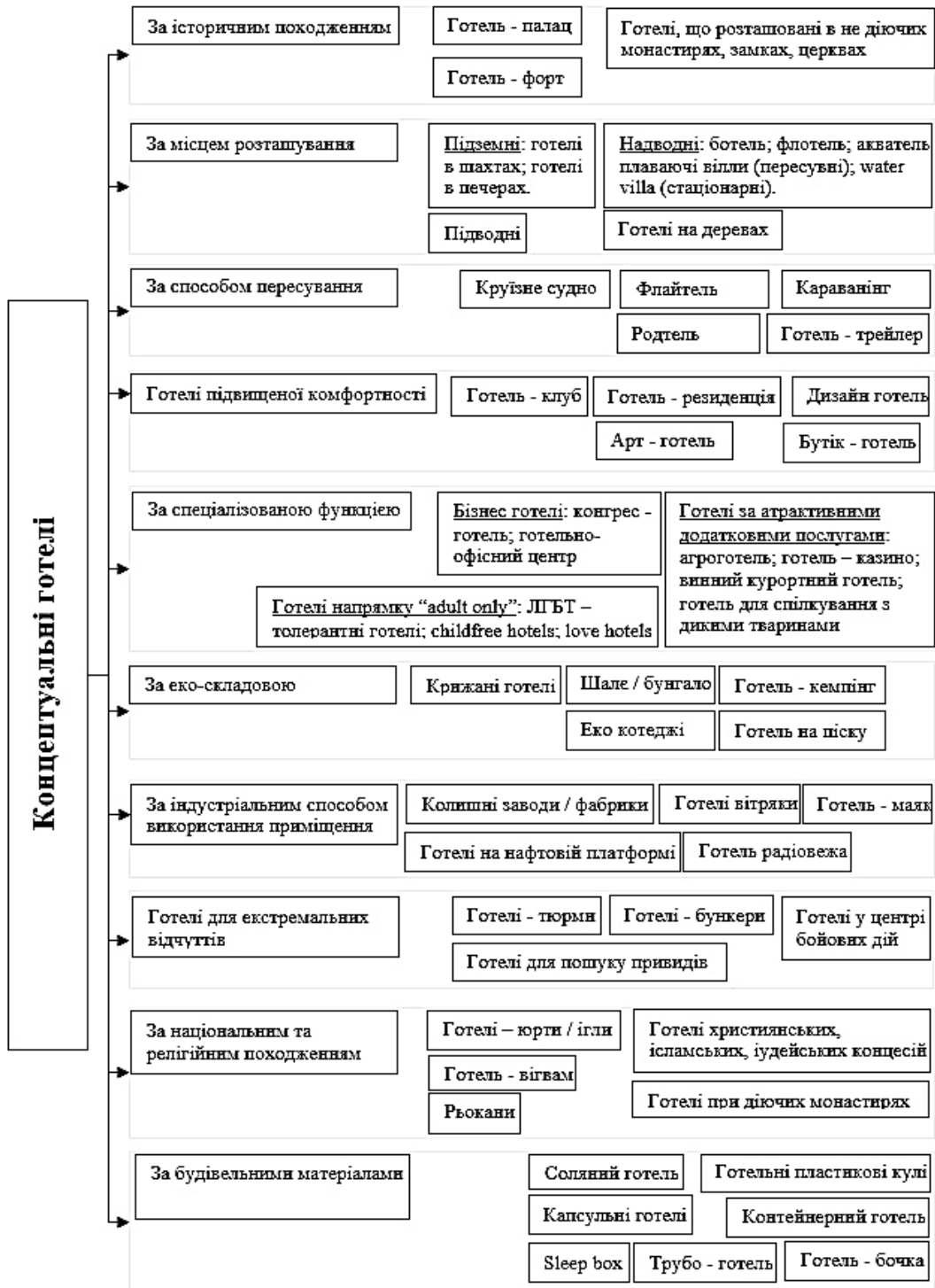

Рис. 1. Класифікація концептуальних готелів

А завдяки втіленню в життя оригінальних ідей та задумок представників культури (фотографів, художників, дизайнерів) готель набуває своєї неповторності, свого власного імені. Інформація про такий готель легко потрапляє до соціальних мереж, що є активним інструментом просування бренду, а видавництва, що публікують туристичні брошури та путівники, залюбки розміщують публікацію з фотографіями про нього.

Концептуальні готелі, що займають приміщення історичних будівель, виконують ще й важливу соціальну функцію. Проведення реконструкції будівлі, в якій знаходиться готель,

а також подальша підтримка його технічного стану – це не тільки значні витрати, але й серйозна відповідальність. Незважаючи на додаткові витрати, це дає змогу зберегти культурну спадщину, раціонально використовувати історичні пам'ятники архітектури. Окрім цього, концепція та напрям готелю створює умови для диверсифікації готельної послуги, створення та впровадження різноманітних інновацій та ексклюзивних послуг.

Однак, незважаючи на всі переваги розвитку концептуальних готелів, існує і низка перешкод для їх потрапляння на ринок. На першому

Таблиця 2

Приклади концептуальних готелів за видами [8–11]

Ресурси	Приклад концептуального готелю
За історичним походженням	
Готель-палац	Льодовий Палац на озері Байкал
Готелі, що розташовані в не діючих монастирях, замках, церквах	Замок Castel Brando в Долімітових Альпах, Італія; фортеця Castello в Петроваці, Чорногорія
Готель-форт	Martello Tower, Олдборо, східна Англія
За місцем розташування	
Надводні	Ботель – Адмірал, що курсує по Влтаві, Чехія, м. Прага
	Флотель – Баккара, Україна, м. Київ
	Акватель – Fortuna, Угорщина, м. Будапешт
	Плаваючі вілли – UtterInn, розташований в Швеції під озером Water villa – Veligandu Island Resort, Мальдівські острови (Атол Аліф-Аліф)
Підземні	Готелі в шахтах – Silvermine-Hotel, Швеція
	Готелі в печерах – Hotel Sidi Driss, Матматат-Аль-Кедимал, Туніс
Підводні	Підводний готель Hydropolis Undersea Resort в Дубай, ОАЕ; готель Poseidon Undersea Resort, острів Фіджі
Готелі на деревах	Дитячі шпаківні в Baumhaus Hotel, Німеччина, готель для дорослих Jaci's Tree Lodge, ПАР
За способом пересування	
Круїзне судно	Silver Cloud
Флайтель	Jumbo Hostel, який розрахований на 25 номерів і розташований в аеропорту Стокгольма Arlanda
Родтель	Готелі-автобуси, що належать німецькій туристичній компанії Rotel Tours
Караванінг	RV park (A recreational vehicle park), Девон, Англія
Готель-трейлер	Truck Surf Hotel, м. Порту, Португалія; Kate's Lazy Desert, м. Катскіл, США
Готелі підвищеної комфортності	
Готель-клуб	Club Hotel Sera, м. Анталія, Турція
Готель-резиденція	Кримський Бриз, Крим
Дизайн-готель	Уно, м. Одеса, Україна
Арт-готель	New Majestic Hotel в Сінгапурі; Hotel Fox в Копенгагені; Hotel des Arts в Сан-Франциско, США
Бутік-готель	Бутік Nelle Vigne в Тоскані, Італія
За спеціалізованою функцією	
Бізнес-готелі	Конгрес-готель – Малахіт, м. Челябінськ, РФ
	Готельно-офісний центр – ГОЦ, м. Донецьк, Україна
Готелі за атрактивними додатковими послугами	Агроготель – The Ranch at Rock Creek, м. Філіпсбург, США

Готелі за атрактивними додатковими послугами	Готель-казино – Bellagio Las Vegas, м. Лас-Вегас, штат Невада, США
	Винний курортний готель – Andrassy Kuria Hotel Wine & Spa, Угорщина
	Готель для спілкування з дикими тваринами – Giraffe Manor, Кенія; Elephant Safari Park Hotel, Індонезія
Готелі напряму “adult only”	ЛГБТ-толерантні готелі – міжнародна мережа Axel Hotels
	Childfree hotels – Sea Mountain Resort, Каліфорнія, США
	Love hotels – вперше з’явилися в Японії і зараз набули популярності у багатьох країнах світу
За еко-складовою	
Крижані готелі	Резиденція Снігової Королеви в Юккасьярві в готелі Icehotel, Швеція; готель Alta Igloo в Алти, Норвегія; готель Lumilinna в Кемі, Фінляндія; готель Hôtel de Glace в Квкбеке, Канада
Шалє/бунгало	Шалє Mountain Xtra Chalet Cristal, французькі Альпи; бунгало Nika Island Resort, о. Ніка, Мальдіви
Готель-кемпінг	Oban Caravan and Camping Park, Великобританія
Еко-котеджі	The Orchard Garden, Сан-Франциско, США
Готель на піску	Готелі Four Seasons Resort Dubai at Jumeirah Beach, Jumeirah Zabeel Saray, Atlantis The Palm на штучному острові Пальма Джумейра, Дубай, ОАЕ
За індустріальним способом використання приміщення	
Колишні заводи/фабрики	Fabriken Furillen, м. Готланд, Швеція; Tabaco, м. Лодзі, Польща
Готелі-вітряки	Cley windmill, що розташований на Східному узбережжі Англії
Готель-маяк	Готель Braddock Point Lighthouse, США; готель Punta Delgada, Вальдес, Аргентина; готель Bengtskär Lighthouse Hotel, острів Бенгскер, Фінляндія; готель Corsewall Lighthouse, Корсвелл Пойнт, Шотландія
Готелі на нафтовій платформі	Seaventures Dive Rig, о. Мабул, Малайзія
Готель-радіовежа	La Corbiere Radio Tower, о. Джерсі, Велика Британія
Готелі для екстремальних відчуттів	
Готелі-тюрми	Алькатрас (Alcatraz), Кайзерслаутерн, Німеччина; Мелмейсон, Оксфорд, Великобританія; Langholmen Hotel, Стокгольм, Швеція; Hostel Celica, Любляна, Словенія
Готелі-бункери	На перевалі Сен-Готард в швейцарських Альпах побудований підземний готель
Готелі для пошуку привидів	Karosta prison, м. Ліепая, Латвія; Q Station м. Сідней, Австралія; Tulloch Castle hotel, м. Дінгуолл, Шотландія
Готелі в центрі бойових дій	Sahafi hotel, що знаходиться у сомалійському містечку Могадішу
За національним та релігійним походженням	
Готелі-юрти/ігли	Юртовий готель знаходиться в Андалузії на півдні Іспанії
Готелі-вігвами	Wigwam Motels, штат Арізона, США
Рьокани	Рьокан Хосі в місті Комацу префектури Ісікава, Японія
Готелі християнських, ісламських, іудейських концесій	Hotel Vadian, розташований недалеко від бібліотеки абатства святого Галлена
Готелі при діючих монастирях	Готель при монастирі Parador de Cangas de Onís в Астурії
За будівельними матеріалами	
Соляний готель	Паласіо-де-Саль
Готельні пластикові кулі	SAS Attrap’Rêves, Алош, Франція
Капсульні готелі	Shibuya, м. Токіо, Японія
Контейнерний готель	п’ятизірковий готель Xiang Xiang Xiang Pray House hotel з корабельних контейнерів на схилі гори Changski в Китаї
Трубо-готель	Tubohotel
Готель-бочка	Готель De Vrouwe van Stavoren в Ставорені, Нідерланди; Lindenwirt в Рюдесхайм-на-Рейні, Німеччина
Sleep box	Sleep box в аеропорту Шереметьєво, Московська область, РФ

місці, поза сумнівом, знаходяться матеріальні затрати на початкових етапах відкриття готелю, що впливають на потенційний термін окупності. Крім того, в українському законодавстві відсутні чітко визначене поняття «концептуальний готель» і низка вимог до нього.

Для того щоб дати характеристику відомим нині концептуальним засобам розміщення, пропонуємо розділити їх на групи за певними, властивими лише їм ознаками. Важливо відзначити, що запропонована класифікація є авторською розробкою, що ґрунтується на дослідженні світового досвіду існування різноманітних концептуальних готелів та наявних на території України дефініціях, що зазначені у ДСТУ 4527:2006 [6; 7].

Нами пропонується розподілити концептуальні готелів за критеріями, а саме за історичним походженням, місцем розташування, способом пересування, комфортністю, спеціалізованою функцією, еко-складовою, індустріальним способом використання приміщення, екстремальністю, національним та релігійним

походженням та за будівельними матеріалами. Приклади зазначених типів концептуальних готелів наведено у табл. 2.

Технологія проектування і облаштування концептуальних дизайнерських готелів вже досить повно визначена і базується на дотриманні десяти основних принципів, таких як тематичність; раціональність або мінімалізм; меблі і аксесуари на замовлення; переважно змішання стилів; наявність оригінальних, екзотичних або унікальних предметів оформлення; функціональність; максимальна креативність, виконана професійно; стильна уніформа персоналу; інвестиції в творчий потенціал персоналу; відмінний сервіс.

Найбільш поширеним вважається тип «концептуальні готелі підвищеної комфортності». Нами було охарактеризовано основні відмінні ознаки клуб-готелю, готелю-резиденції, арт-, бутік- та дизайн-готелів в табл. 3.

Особливості концептуальних готелів, наведені в табл. 3, дають змогу показати принципіві

Таблиця 3

Характеристика концептуальних готелів підвищеної комфортності

Ознаки Тип готелю	Концепція	Інтер'єр	Місцезнаходження	Сегмент споживачів
Клуб-готель	Елітний готель, побудований (або відреставрований) за ексклюзивним проектом в престижному облаштованому районі для вузького кола відвідувачів, що відносяться до одного соціального класу	Сучасний стиль та зручності для задоволення найрізноманітніших потреб	Курортна зона, зона узбережжя розміщення на великій території	Бізнес-еліта, відвідувачі, що віддають перевагу ексклюзивним товарам і послугам
Готель-резиденція	Уособлює затишок і комфорт розкішного приватного будинку; філософія готелю заснована на поєднанні домашнього затишку приватної резиденції і зручностей люксового готелю	Інтер'єр поєднує повне усамітнення і розкіш, наявність додаткового простору і всіляких домашніх зручностей	Стара частина міста, історичний центр, замиська територія	Діячі культури, цінителі мистецтва, державні посадові особи
Дизайн-готель	Втілення фантазії дизайнерської думки	Стилістика інтер'єра в ключі сміливого дизайнерського рішення	Діловий центр міста	Топ-менеджери, діячі культури, цінителі мистецтва і колекціонери
Арт-готель	Готель-театр або готель-музей, який несе розважальну та навчальну функцію	Стилізація під музей або театр різних жанрів і епох	Історичний центр	Діячі культури, цінителі мистецтва і колекціонери
Бутік-готель	Поєднання розкоші і сучасних технологій в історичному інтер'єрі	Сучасні стилі і жанри у комплексі з класичними архітектурними традиціями	Історичний, культурний і діловий центр міста	Бізнес-еліта

відмінності наведених типів готелів та підкреслити їх загальні риси, що дасть можливість розробити об'єктивні підходи до класифікації концептуальних готелів і показати їх специфіку.

Готель-резиденція зведений за індивідуальним архітектурним проектом з урахуванням особливостей місцевості та навколишнього міського пейзажу. Відвідувачами готелю-резиденції, як правило, є публічні діячі та державні посадові особи. Основна ключова риса цього засобу розміщення – «елітність», тому відпочинок в ньому є дорогим, престижним та недоступним для більшості звичайних туристів. Такий готель повинен знаходитися в районі з бездоганною репутацією та розвинутою інфраструктурою.

Згідно з тлумаченням національного стандарту ДСТУ 4527:2006 клуб-готель – це готель, розташований при клубі, в якому організують дозвілля та надають інші послуги переважно членам клубу. Найчастіше клуб-готель є засобом розміщення «закритого типу». Мається на увазі, що послугами готелю можуть користуватися лише гості, що є членами певного клубу. Готель розташований в парковій зоні чи на узбережжі, а на території комплексу є все необхідне для комфортного відпочинку, а саме спортивні та дитячі майданчики, бари, ресторани, магазини.

Так, бутік-готель – готель з незвичайним, яскравим, незабутнім, оригінальним дизайном. Головна особливість інтер'єру бутік-готелю – підкреслена індивідуальність, креатив, часом легкість. Бутік-готель найчастіше розкішний і орієнтований на цілком певну публіку, яка цінує свій комфорт і готова навіть від проживання в певному місці отримувати задоволення.

Інтер'єр дизайн-готелю, як правило, виконується згідно з однією темою. Але може представляти і еkleктику, коли кожен номер має свої особливості. Тематика для дизайну різноманітна і визначається розташуванням готелю, національними особливостями, архітектурою будівлі. Найбільш поширеними є етнічні мотиви країни перебування, екологічна тема, мінімалізм і, звичайно ж, розкіш.

Бутік-готелі набули широкого поширення в Малайзії. Для деяких операторів бутік-готель виступає в ролі заміського будинку, для інших це «бутік» в прямому його значенні. Згідно з даними офіційного сайту Міністерства туризму Малайзії (2010 рік) існує близько 40 готелів з різним рівнем зручностей і послуг, що надаються на острові Пенанг, і в середньому 8 з них офіційно віднесли себе до категорії «бутік-готелі». Тільки в 2009 році Пенанг відвідали близько

6 мільйонів гостей з урахуванням вітчизняних та іноземних туристів [12].

Арт-готелі були створені, щоб задовольнити потреби тих мандрівників, які втомилися від однотипності мережевих готелів, надаючи персоналізований вид житла, послуг і зручностей. Арт-готелі все частіше стають пунктом призначення самі по собі. Вони вважаються сучасними і дуже стильними з невеликим номерним фондом [13].

Згідно з результатами дослідження, яке було проведено консалтинговою компанією «Jones Lang LaSalle» щодо інвестицій в регіональний ринок нерухомості Румунії, до кінця 2009 року принаймні 2 830 нових номерів були введені в експлуатацію з особливою часткою в бутік-готелях. Нині готельний ринок Румунії включає в себе близько 9 000 номерів в діапазоні від 3 до 5 зірок з домінуванням 4-зіркових готелів. Ця тенденція найбільшою мірою характерна для Бухареста [14; 15].

Висновки. Загалом можна відзначити формування певних тенденцій концептуальних готелів.

Концептуальні готелі – досить нове явище в туристичному бізнесі, проте вони швидко завоюють популярність. Відпочинок в готельному комплексі, який витримано в єдиному незвичайному стилі, залишає куди більше вражень, ніж відпочинок в стандартному готелі.

Згідно зі статистикою у світі всього близько сотні дизайн-готелів, кожен з яких вже сам по собі є архітектурним витвором мистецтва. При цьому над їх внутрішнім і зовнішнім оздобленням працюють найкращі фахівці.

Після появи перших арт-готелів туристична індустрія зіткнулась зі створенням нової концептуальної мережі бутік-готелів. Хоча спочатку бутік-готелі замислювалися як альтернатива однотипним мережним готелям, а їх новий різновид розвивається саме готельними мережами. Основними відмінностями таких готелів стала незвична атмосфера і можливість зробити покупки. Особлива атмосфера, добре продуманий інтер'єр, тільки сміливі та креативні ідеї – все це сучасні бутік-готелі.

Відзначимо експансію бутік-готелів в провінцію. Причинами цього стали розвиток передмість, зростання вартості землі у великих містах і бажання туристів відпочити за межами галасливих багатомільйонних міст.

Розвиток концептуальних готелів в Україні відбувається в декількох напрямках: стилізація «під старовину», екологічний стиль та арт-стиль.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Boutique hotels: the history of becoming popular [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.designstory.ru/news/view/1125>
2. Джанджугазова Е. Концептуальные отели как средство сохранения культурно-исторического наследия / Е. Джанджугазова, И. Степанов // Сучасні проблеми сервісу та туризму. – 2008. – № 4. – С. 68–72.
3. Степанов І. Концептуальні готелі: науково-практичні основи функціонування / І. Степанов // Сучасні проблеми сервісу та туризму – 2010. – № 5. – С. 38–39.
4. Поняття і зміст організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості / [В. Семенов, С. Галасюк, О. Шикина] // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 10(172). – С. 202–212.
5. Мартышенко Н. Нестандартные средства размещения и их роль в формировании туристских потоков дестинаций / Н. Мартышенко // Концепт. – 2013. – № 11 (ноябрь). – С. 56–60.
6. Шикина О. Організаційно-економічне забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості: автореф. дис. ... канд. екон. наук / О. Шикина. – О.: Одеський національний економічний університет, 2015. – 22 с.
7. Галасюк С. Аналіз термінологічного апарату національних стандартів України по засобах розміщення туристів / С. Галасюк, О. Гусєва // Економіка Криму. – 2011. – Вип. 3(36). – С. 40–45.
8. Гусєва О. Проблеми функціонування малих готелів в Україні / О. Гусєва // Науковий вісник Одеського державного економічного університету. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Науки: економіка, політологія, історія. – 2009. – № 5(83). – С. 216–226.
9. Литовка А. Класифікація інноваційної діяльності туристичного підприємства / А. Литовка, О. Шикина // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 14. – С. 416–420.
10. Можливості розвитку хостелів в Україні / [І. Єгупова, І. Давиденко, Л. Бортник] // Актуальні проблеми розвитку економіки в контексті глобальних викликів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 45-річчю факультету міжнародної економіки (19–20 вересня 2013 року). – О., 2013. – С. 266–269.
11. Мартышенко Н. Анализ концепций нестандартных средств размещения в мировой туристской практике / Н. Мартышенко, А. Локша // Вестник национальной академии туризма. – 2013. – № 1. – С. 22–25.
12. Ярьоменко С. Рекреаційний комплекс Португалії: структура та територіальна організація / С. Ярьоменко // Часопис соціально-економічної географії. – 2014. – Вип. 17(2). – С. 129–135.
13. Герасименко В. Тенденции развития мирового туристического рынка / В. Герасименко, С. Галасюк // Науковий вісник Одеського державного економічного університету. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – 2007. – Вип. 12(46). – С. 3–14.
14. Гусєва О. Міжнародний досвід створення готельних підприємств малої місткості / О. Гусєва // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2011. – Спецвип. 33. – Ч. 3. – С. 69–74.
15. Шикина О. Международный опыт функционирования малых гостиниц / О. Шикина, М. Юсупова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 14. – С. 578–581.